СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 93. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 22-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 93. Jersey City, N. J., Wednesday, April 22, 1936. THREE CENTS

КОНҐРЕС ЗА БУДОВУ 4,000 ВОЄННИХ ЛІТАКІВ

ВАШИНҐТОН. — Палата послів приняла одноДушно внесок про будову 4,000 нових бойових літаків та про збільшення резерв летунів на 1,350.

Рівночасно адмірал Вилієм Г. Стендлі, начальник морських операцій, відвідав Білий Дім, щоб добитися від президента Рузвелта дозволу на негайне починання будови двох нових воєнних кораблів.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ЗБРОЙНУ ПОЛІТИКУ УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт післав на конвенцію організації „Дочки Американської Революції" посланіє, в котрім викладає становище теперішнього федерального уряду в справі збройної оборони краю.

Президент заявляє на самому вступі послання, що питання, що треба вважати за відповідну краєву оборону, залежить від кождочасної міжнародньої ситуації, що скоро зміняється. Якби ми жили в світі, що зменшує зброєння, то й Америка могла би зменшувати їх. У теперішню пору Америка буде змагати до обмеження зброєнь усіх держав дорогою міжнародніх умов, а як це не вдасться, Злучені Держави не будуть збільшувати своїх зброєнь, хіба що збільшення зброєнь інших держав зробить таке збільшення з боку Америки конечно потрібним.

ДЕБАТУЮТЬ НАД ВІЙНОЮ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Місцева конференція методистської церкви ухвалила вислати на загальну конференцію цеї церкви резолюцію за безоглядну опозицію цеї церкви до війни. Підчас дебати над внеском промовці критикували війну як спосіб вирішування державних і міждержавних питань та говорили, що „війна це гріх".

У Ню Йорку відбулася в ґотелю Билтмор дебата над війною, влаштована Союзом Загранічної Політики. Міський шамбелян Берл говорив на тему: „Чи можемо мати мир при капіталізмі" та доказував у своїй промові, що капіталізм не пре до війни більше як комунізм. Він винував за війну „крайній націоналізм". „Я не думаю", говорив він, що ми потрапимо колинебудь розвязати проблему війни, хіба що навернемо все людство масово та вернемось до індивідуалізму".

Генерал Нолен у своїй заяві зприводу виступлення з активної служби в армії вказував на Етіопію, як на доказ, що Америка потребує воєнного приготування.

РАДЯТЬ ВІДДАТИ ВИРІБ АМУНІЦІЇ УРЯДОВІ.

ВАШИНҐТОН.—Сенатський комітет для справ амуніції предложив повній палаті свій третій рапорт, у котрім 4 члени комітету проти 3 радять конґресові ухвалити закон, що виробом амуніції має занятись уряд. Більшість доказує, що приватний виріб амуніції дає підприємствам нагоду до preріжних надужить.

У своїм рапорті меншість радить задержати приватний виріб амуніції, але завести над ним гостру контролю.

ВІДГУК СПРАВИ ГАВПТМАНА.

НЮ ЙОРК. — Пол Вендел, скинений з адвокатури адвокат, обвинувачує 4 людей, що вони його викрали й заставили тортурами обвинуватити себе самого за участь у викраденню й убивстві дитини Линдберґа. Один з них уже признався до вини. Арештований поліцією, він зрікся права до кавції зі страху перед пімстою спільників та лишився в тюрмі. Поліція шукає тепер гершта шайки.

Державний прокуратор заявив, що нюджерський губернатор Гофман не знав нічого, що Вендела заставлено тортурами признатися до участи в викраденню дитини Линдберга. Одначе прокуратор дуже замітно замовчав заявити те саме про начальника детективів повіту Берлингтон, що причинився найбільше до відложення ґубернатором страчення Гавптмана на основі самопризнання Вендела.

ПРИЗНАЮТЬ ПІДВИШКУ ЗАПЛАТИ ОБСЛУЗІ ВИСОКИХ БУДИНКІВ.

НЮ ЙОРК. — Урядовий посередник, котрому віддано до вирішення питання висоти заплати робітників, що працюють у високих будинках, признав їм таку підвишку, якої домагалися ці робітники в недавнім страйку.

Всетаки ця заплата не висока, бо мінімально виносить на рік 1,456 долярів. Досі вона виносила 936 долярів.

З ПРОЦЕСУ ЗА КАТУВАННЯ ЛЮДЕЙ У ФЛОРИДІ.

БАРТОВ (Флорида). — У місцевім суді почалася розправа за побиття буками трох людей у Тампі дня 30-го листопада минулого року, наслідком котрого згинув Джозеф Шумейкер.

Першого дня розправи одна з трох жертв побиття, д-р Семюел Раджерс, описував побиття. Він заявив, що нападом на нього керували бувші поліції й детективи.

ЦІКАВЕ ВІДКРИТТЯ ПРО СЕРЦЕ.

Д-р Френсіз Бенедикт, директор Карнеґійської Лябораторії Віджвилювання в Ню Гейвен, Конн., відкрив, що у слона серце звільняє удари, як слон лежить, тоді як при лежанню в людей і всіх інших живин серце прискорює удари. Він думає тепер прослідити причини цього явища.

Природник каже, що слонове серце бється, як слон стоїть, 30 разів на минуту. Людське серце робить на минуту коло 70 ударів.

МАЛОЛІТНІЙ УБИВНИК.

Перед окружним судом у Перемишлі відбулася цими днями розправа проти 16-літнього Івана Прокурата з Дитятич (Ярославщина) за те, що він убив свого товариша, 15-літнього Стефана Дурака. Вбивник причаївся у лісі і там побив свого товариша палкою по голові так сильно, що він помер по кількох днях у Львові. До непорозуміння між хлопцями, що так трагічно скінчилося, дійшло на тлі торгівлі голубами. Суд засудив Прокурата на побут у поправнім домі.

ПРЕМІЙОВАНА ЧЕСНОТА.

У французькім місті Сент-Етієн трапилася страшна трагедія. Шахтяр Альбер Верді прийшов до хати пяний. Він попав у таку лють, що вибив у хаті всі вікна і посудину, а потім ухопив сокиру щоб зарубати свою родину. Син його Альфред пробував зпочатку вспокоїти батька, а коли той накинувся на нього з сокирою, син ударив батька ножем, а потім задушив його мотузом. Після цього син пішов на поліцію і казав себе арештувати. Найцікавіша в усій цій кримінальній історії одна подробиця: вбитий пяниця дістав у 1929 р. премію „чесноти", призначену державою, і доньку його тримав до хресту президент Думерґ.

КОЖНА ДЕСЯТА ДИТИНА НЕПРАВЕСНА.

На основі чехословацької статистики на 1,000 новонароджених дітей у Чехословаччині припадає пересічно сто дітей неправесних. Найменше неправесних дітей є у жидів, де серед тисячки новонароджених дітей буває пересічно 14 нешлюбних. У словаків є їх 80, мадярів 92, українців 100, моравян 106, чехів 115, німців 220, поляків 240.

НЕБЕЗПЕЧНА КОНТРОЛЯ.

Львівський окружний суд займається справою Штарка, власника кіна „Сонце" на Богданівці, що не платив до міської каси податку від видовищ ані оплат на фонд праці та Червоний Хрест. У часі розправи показалося, що Штарк поводився з маґістрацькими контролорами дуже радикально. Коли хтось із них появився на кіновій салі задля контролі білетів, Штарк гасив світло і серед пітьми випрошував контролора енерґійно, послугуючись кулаками. Помагали йому притім жінка та білетер Зайф. Розправу відложено задля поклинання нових свідків.

ТОРГУВАЛИ ВІДЗНАКОЮ ЗА ОБОРОНУ ЛЬВОВА.

У Львові викрили скандальну аферу, що торкається капітули „Орльонт", польської відзнаки за участь у боях за Львів. Про зловживання в цій капітулі кружляли вже кілька літ поголоски по Львові. Говорено, що цю відзнаку може купити собі кожний за ціну найвище 20 зл., без огляду на те, чи брав участь в обороні Львова чи ні. Аж в останніх днях у звязку з тими зловживаннями арештовано д-ра фільософії Іґната Фаса, молодого історика, занятого у промисловому музею. Капітулу відзнаки „Орльонт" створив ген. Розвадовський, а після його смерти вів її проф. львівського університету д-р Каз. Гартлеб, що є директором промислового музею. Капітула мала окреме бюро з кількома урядовцями. Доходи з надавання відзнаки „Орльонт" були великі, бо багато було людей, що для ріжних цілей потребували цієї відзнаки чи документу з підписом ґен. Розвадовського. Коли наплив клієнтів меншав, орґанізатори імпрези впали на думку виміни старої відзнаки на нову, емальовану, за яку знову брали оплату. Тоді у справу вмішалася військова влада і зробила кінець спекуляції. Рішено видати книгу відзначених, але впис до неї був теж получений з оплатою... Нарешті справою занялася прокуратура і першим її ділом було арештування д-ра Фаса. У звязку з тим надіються ще великих сензацій, бо загально відомо, що число живучих іще „оборонців Львова" далеко більше від тих, що справді брали участь в польсько-українських боях.

ОРИҐІНАЛЬНА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

Дві тисячі власників собак у мадярському місті Шеґет рішили запротестувати проти того, що маґістрат підвищив їм податок від собак. Недавно вони зійшлися перед шеґетським маґістратом, привівши з собою своїх собак, і на даний знак впустили їх до нутра будинку. Очевидно, що дві тисячі собак викликали переполох між маґістратськими урядовцями. Демонстрація помогла, бо маґістрат скасував свій розпорядок про додаток до податку від собак.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ГОСПОДАРКА.

Комуністична „Правда" повідомляє про велику аферу в московському будівельному промислі. Спілка барішівників при помочі працівників московських будівельних організацій крала довгий час цілі вагони алябастру, цементу, оліїв, цвяхів, заліза і т. п. До судової відповідальности потягнено 80 осіб, з яких 25 арештовано.

ПОВОРОТ ІЗ 20-ЛІТНОЇ НЕВОЛІ.

До села Роґізна в Познанщині вернувся колишній його мешканець Дзябас, що як німецький вояк дістався в часі світової війни в російський полон і провів 20 літ на Сибірі. Його признали урядово померлим і жінка його вийшла вдруге замуж.

СЕЛО НЕ ВІДЧУЛО ОБНИЖКИ ЦІН.

Рільнича палата на Волині розписала анкету, наскільки обнижка цін промислових товарів відбилася на волинському селі. З відповідей, які надійшли від рільників і сільських крамниць, виходить, що закупно промислових товарів стоїть пересічно на тому самому рівні, що передтим, а в деяких місцевостях навіть зменшилося. Походить це звідси, що ці товари не подешевіли, або подешевіли дуже незначно, а зате населення дальше збідніло. Зросла декуди тільки консумція цукру та ідальної соли і запотребування нафти, бо ці товари справді подешевіли. Зате анкета стверджує, що залишилися без змін ціни всякого заліза, боднарської й цинкової бляхи, сірників, дріжджей, селедців, машинового смаровила, оліїв, вугля і т. п. Назагал обнижка цін не дійшла до волинського села, подібно як і до галицького.

ГОРАЛЬНЯНА СПЕКУЛЯЦІЯ.

В останньому звіті польської державної контролі знаходиться уступ, що в районі скарбового уряду в Новім Санчі викрито впродовж трьох місяців 138 тайних горалень. Слідство, яке перевела державна контроля в цій справі, дало сензаційний вислід. Показалося, що тайні горальні повставали у звязку з нагородою 70 зл. для конфідентів за викриття горальні незалежно від скількости її продукції. Отже конфіденти входили в порозуміння з тайними горальниками і ділилися нагородою за викриття. Значить, тайні горальні повставали тільки задля цього, щоб їх викрили і щоб скарб виплатив нагороду. Справою занялася судова влада.

НОВІ ОБРАЗИ ШЕВЧЕНКА.

Ґалерія образів Шевченка в Харкові збогатилася в останніх часах 25 незнаними досі портретами кисти Шевченка, знайденими в провінціональних музеях. Знайшли теж портрет кріпака з села Ворожба, лебединського району, та портрет селянки. Оба портрети виконав Шевченко підчас свого побуту на хуторі Лихвино, маєтку Хрущова.

ГРАБІЖНИКИ ПЕРЕД СУДОМ.

В окружному суді у Львові відбулася розправа проти фризієра Моріца Штрікса та Ізака Мольдавера за вуличний грабунок. Штрікс бачив у Каси Ощадности, як Сальоме Мілер вибрала більшу грошеву суму. Він пішов за нею й на вул. Жовківській заступив на її дорогу та штовхнувши її в живіт, видер торбину з грішми. Втікаючи крізь перехідну браму, подав торбину Мольдаверові, який теж не задержав добичі при собі, але передав її третьому спільникові. На крик злодіїв придержано, одначе гроші пропали. В торбині знаходилось 926 зл. і 20 долярів. На судовій розправі обвинувачені не признались до вини, викручуючись якимсь алібі. Штрікса засуджено на 7 літ, Мольдавера на 4 роки вязниці.

ВЕЛИКЕ ЗАМІШАННЯ В ВАРШАВІ

ВАРШАВА (Польща). — В урядових польських колах панує напруження. Кажуть, що воно вже існувало віддавна, бо загально відомо, що генерали Сосновський і Ридз Смігли, що вважають себе властивими представниками ідеольоґії Пілсудського, є проти політики теперішнього президента Мосціцького. Ситуація тепер погіршилася настільки, що по кривавих розрухах у Кракові прийшла львівська катастрофа з 16 жертвами, вбитими підчас демонстрації безробітних. Все те не дає доброго свідоцтва польському урядові, що не годен зарадити, щоб такі траґедії не повторялись.

Конфіскують проурядову ґазету.

Мешканці Варшави не знають, як це розуміти, що сконфісковано „Газету Польску", яка є, так сказатиб, речницею самого уряду. Кажуть, що сконфісковано одно число цієї ґазети за статтю, в якій обговорено криваві події у Львові в такий спосіб, що це було не до смаку польським правлячим кругам.

Далі звалюють вину на комуністів.

Урядові польські комунікати вже подають тим разом число львівських жертв на 10 осіб. Спершу подали, що було вбитих тільки 3 особи. Зате чужинецькі кореспонденти відразу подали, що є наймене 16 убитих. Так і є. Уряд далі твердить, що криваву демонстрацію завинили комуністи. Каже, що вони навіть захопили були львівську радіову стацію і держали її понад годину.

АРЕШТОВАНО ПОНАД 700 ОСІБ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — У звязку з недавніми кривавими подіями поліція переводить далі масові арешти. Досі арештовано вже понад 700 осіб.

УРЯД ЗАПЕВНЯЄ, ЩО ВСЕ В ПОРЯДКУ.

ВАРШАВА.—В урядових польських звідомленнях кажеться, що всюди в Польщі повний спокій, навіть у — Львові.

ВЕЛИКА НІМЕЦЬКА ПАРАДА.

БЕРЛІН. — Ціла Німеччина святкувала 47-літні уродини Гітлера. В Берліні відбулася велика військова парада, що виказувала воєнну силу Третьої Німеччини. Наґадувала вона зовсім давні цісарські паради, влаштовувані з нагоди уродин кайзера. Як тоді, так і тепер роздано ріжні відзначення. Між іншим Гітлер іменував міністра війни, фон Бльомберґа, полевим маршалком.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ЩИРО ВИТАЄ ГІТЛЕРА.

БЕРЛІН. — З нагоди своїх уродин одержав Гітлер між іншим і сердечні побажання від анґлійського короля Едварда VIII.

АРЕШТУЮТЬ КАТОЛИКІВ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — Розпочато нові арештування католицьких священиків і редакторів католицьких та консервативних орґанів. Стверджено, що багато католиків і консерватистів покинули Еспанію, як ліві захопили владу. Втікачі вивезли з собою яких 500,000,000 пезет. Ліві ведуть пропаганду під кличем: „Банки, церкви і дідичі мають гроші, якими ми так потребуємо".

ДАЛІ ДАЮТЬ НАГАНУ ІТАЛІЇ.

ЖЕНЕВА. — Все, що Ліґа Націй може тепер робити, це: видавати резолюції. Тому знову дано на папері нагану Італії за те, що веде війну в Етіопії. І названо її напасницею. Анґлія переконується про безрадність Ліґи і хоче звести боротьбу з Італією на власну руку.

ІТАЛІЙСЬКА АРМІЯ ДАЛІ В НАСТУПІ.

РИМ. — Місто приготоване відсвяткувати як найбільш урочисто 2,689-тий рік народин Риму. Так обчислили, що можливо в тім самім дні італійські війська ввійдуть у столицю Етіопії. Тоді хочуть злучити обидві події в одно велике торжество.

ВТІКАЮТЬ ЗІ СТОЛИЦІ ЕТІОПІЇ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Хто може, витягає гроші з банку і покидає столицю, надіючися, що її можуть кожної хвилі заняти італійські війська. Чужинців позабирали чужинецькі місії, головно анґлійська та французька. За життя чужинців нема страху, але побоюються, що можна буде потерпіти в тім короткім часі, коли місто опустять етіопські відділи, а італійські ще не візьмуть міста в посідання.

В ПАЛЕСТИНІ НЕМА СПОКОЮ.

ТЕЛЬ АВІВ (Палестина). — Араби далі нападають на жидівські дільниці й розбивають склепи та побивають жидівське населення. Наслідком тих нових протижидівських розрухів згинули 20 осіб, між якими є 4 араби і 16 жидів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917. authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧЕХАМ ПІД РОЗВАГУ

Попали нам під руку польські голоси про відношення українців до чехів і чехословацької держави. Думаємо, що цікаво буде як чехам так і українцям, особливо тим із Закарпаття, почути ті голоси польської преси.

Ото закидують вони галицьким українцям несправедливе відношення до поляків і польської держави. А несправедливе тому, що українці відносяться до чехів краще ніж до поляків. Пишеться там, що українці роблять по цілому світі рекляму чехам і чехословацькій державі, що вони представлять чехів як справжніх „братів", як дійсно щирих словян, а їхню державу як державу дійсно демократичну. Польські ґазети подають далі, що українці по цілім світі розтрублюють, що мають у Чехословаччині великі права, що там є великі українські наукові інституції, що чехи дуже гостинно приняли українську іміґрацію і т. п. А все те роблять українці на те, щоби показати, як то зле живеться українцям у Польщі й з польським народом.

Пишеться далі, що українські ґазети на Закарпаттю є вірнопідданчі у відношенні до Чехословаччини, бо в них навіть більше пишеться про Масарика ніж про Шевченка. Масарик чи Бенеш являються в тих українських ґазетах малощо не найбільшими добродіями українського народу. Масарик виростає в їхніх очах на якогось — святого, а Чехословаччина на таку державу, з якою можна злучити і найвищі українські ідеали.

Так воно виглядає з українського боку, пишуть польські ґазети. І додають, що нічого подібного нема між галицькими українцями у відношенню до Польщі й до поляків. Можнаб надіятися, пишуть далі польські ґазети, що за льояльність супроти Чехословаччини українців на Закарпатті обдарено якимсь упривілейованим становищем, що їм знаменито там живеться, що їх національний прапор і їхню мову там шанують і т. п. Нічого подібного, пишуть польські ґазети. Бо ось у тім часі, коли в зненавидженій українцями Варшаві узаконюється імя „український", то в „золотій Празі", до якої так моляться українці, не має чеська влада навіть відваги й охоти узнати українську назву урядовою на українськім Закарпаттю.

З того польські часописи заключають, що требаб українцям перевірити своє відношення до поляків і чехів. І воюючи з Польщею, не робити непотрібно рекламы Чехословаччині, що не дає українцям на Закарпатті автономії, що не визнає урядово української назви, а навіть викидає українців з Закарпаття, не дозволюючи їм там навіть жити.

Не маємо потреби в тім випадку давати від себе якісь окремі коментарі, а передаємо це все під розвагу нашим братам чехам і чехословацькій владі на Закарпаттю. Буде краще, як вони на це відповідять, але не словами, а — ділами.

„РІДНА ШКОЛА" ПРО ШЛЯХ ДО ВЕЛИКОЇ МЕТИ.

У краєвих українських часописах, появилась ось така відозва „Рідної Школи", з якої змістом треба запізнатись і українцям в Америці. Відозва така:

До українського громадянства!

Стан українського національного шкільництва в межах польської держави просто жахливий. На близько 7 мілІонів українців у польській державі сьогодні начисляють 457 народніх державних шкіл з українською мовою навчання. Крім цього є лише 5 українських ґімназій та одна середня фахова школа; зате нема ані одної вищої школи. Здається, що ми одинокий нарід на цілому світі, що зі своїм шкільництвом не то не йде вперед, але, без огляду на зріст населення, навіть значно зменшує свій стан посідання в ділянці шкільництва. Поверх пів міліона наших дітей не має змоги ходити не то вже до української, але взагалі до школи. Поверх третина нашого народу неграмотна, а в деяких околицях неграмотність перевищує 60% населення. Природно, що серед такого стану не може зростати в народі сила до самостійного, політичного, культурного й господарського життя. Нарід без підставової освіти мусить ще довгий час бути предметом використовування тих сил, що вороже ставляться до його національного відродження.

Нарід, що не має своєї держави, не може виконати як слід свого обовязку: виховати свою молодь. Одначе є таки обовязком громадянства зробити все можливе, щоби ратувати молодь і тимсамим цілий нарід від повної духової руїни.

Нарід створив Рідну Школу і дав їй важкий наказ: вести національне виховання нашої молоді. Дав наказ, та не дав їй потрібних до цього грошевих засобів. Важкими зусиллями проводу Рідної Школи впродовж довгих років — Рідна Школа може тепер вести цілу низку шкіл і виховних заведень, ріжнородні курси, порадню для вибору звання, дитячі бібліотеки, а в останніх роках переводить послідовно й успішно орґанізацію дитячих садків і доросту Рідної Школи.

Щоби вдержати теперішній стан Рідної Школи й оплачувати принайменше відсотки й рати від боргів, потрібно на цей рік 1,100,000 злотих. Можна надіятися, що суму 513,000 злотих оплатять учні шкіл Рідної Школи, але 587,000 зл. таки мусить зложити громадянство добровільними датками.

Одначе теперішній стан — це лише малесенький початок. Нам треба значно розбудувати всі роди шкіл по всіх закутинах нашої Землі, поширити головно сітку дитячих садків і гуртків доросту; нам треба занятись молоддю вищих цкіл, бо її число з року на рік меншає. На це треба великих грошевих засобів. Правда, ми нарід бідний, а до того ще тепер панує гостра кріза. Та всетаки не такий уже бідний наш нарід, щоб 7 міліонів людей не могли зложити хочби й міліонових жертв на найважнішу ціль, бо на виховання свого молодого покоління. Ми обертаємо річно грубими сотнями міліонів і один відсоток від тих міліонів становить також грубі міліони.

Щоб удержати дотеперішню свою діяльність і щоб її в міру грошевих засобів поширити, Головна Управа Рідної Школи звертається до всього громадянства з таким покликом:

1) кожний (повнолітній) член українського народу має стати членом Рідної Школи; річна вкладка 2 зл. (для селян і робітників 1 зл.);

2) молодь обох полів від 14 року життя повинна також стати членами Рідної Школи за дозволом батьків з річною вкладкою 30—60 сот.;

3) кожний українець має зложити на Рідну Школу що місяця 1% свого місячного заробітку;

4) кожна українська торговельна і промислова установа має щомісячно зложити ¼% від проданого товару, а кредитова установа 1°/oo від уділених позичок.

5) українці-радні громадські і члени повітових рад мають у свій час подбати, щоби громадські ради й повітові виділи вставляли до громадських і повітових буджетів на ціль Рідної Школи суми, відповідні до числа українського населення й до сум призначених з тих же буджетів на культурні цілі інших національностей даної области;

6) українці власники „народової" позички мають зложити половину своїх облігацій на цілі Рідної Школи;

7) ті, що не хотять чи не можуть відвикнути від курення тютюну, або від напитків, мають вплатити на Рідну Школу 10% від прокурених і виданих на напитки грошей, найменше річно по 2 зл., а всі, що грають у карти, мають зложити 10% виграних грошей;

8) кожне місто, містечко й село має старатися крім звичаєвої збірки з коляди й писанки уладити принайменше одну виставу й один фестин у році на дохід Рідної Школи;

9) кожний українець чи українка буде на кожний свій лист чи картку наклеювати марку Рідної Школи;

10) кожний повіт доложить усіх зусиль, щоби вплатити для Рідної Школи через касу Головної Управи припадаючу на нього суму; кожний громадянин (ка), кожне українське товариство причиниться від себе до тієї вплати.

Від виконання того громадянського обовязку залежить майбутність народу. Перевести цей плян у повному обемі важко. Та від нас самих, від нашої громадської контролі залежить його успіх. Для великої Мети слід посвятити й великий труд.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ:

Микола Заячківський, голова;

Д-р Степан Ганицький, секр.;

Дмитро Великанович, скарбник;

о. Олекса Базюк, заступник голови;

Д-р Дмитро Левицький, заступник голови;

Члени Президії: **Блянка Баранова, д-р Юліян Кордюк.**

Члени Головної Управи: **о. Бараник Северин, Глушко Степан, Кернога Михайло, д-р Коновалець Мирон, Кузьмович Володимир, Лилик Іван, д-р Перфецький Роман, Радзикевич Володимир, д-р Рибак Микола, м-р Старосольський Юрко, Шубертівна Юлія, о. Щербанюк Ів.**

О. С.

ВІЧНА РОСІЯ

Прошу прочитати собі цей уривок з одної книжки:

„Чому треба приписати ту якусь неміч зусиль Франції й Анґлії проти держави, що є так значно слабша технічно від них, коли не тому моральному роззброєнню, тій невидимій малярії, яку просочують російські доктрини крізь усі суспільні верхівки Заходу, аж нарешті передістаються до найглибших покладів західньої суспільности. Доктрини ті є лише неґативні, і то властє робить їх такими грізними. Російська ідея то в суті річи монгольський цезаризм старого світа, себто неґація, поглочення і знищення всіх прав людськости. Має вона забагато сприту, щоб виступати отверто; вона задовольнялася вщеплюванням власних її ненавистей і відраз у серця народів, по яких душу простягала руку. Скількиж то злих інстинктів, скількиж то темних заздростей, скільки духового ренеґатства, скільки, особливо, слабости дісталося несвідомо на утримання того спокусника, який другою рукою сіє наклепи проти всього, що йому стає на перешкоді".

Думаєте мабуть, що це пише в наших часах якийсь противник большевизму про цю доктрину?

Помиляєтеся. Це писав у Парижі один поляк, досить знаний, Мірославський, про — **царську Росію року Божого 1856 підчас кримської кампанії.**

Таких голосів можна булоб навести більше: напр. знаного французького історика Мішле й інших. А свідчать вони про одно: про **вічність Росії**, про **її засадничу структуральну і духову незмінність**, про те, що як майже сто літ тому, так і тепер її обличчя лишається те саме: **месіяністичне, вороже Заходові** і його культурі, вживаюче тих самих метод підбою і розросту, метод морального розкладу суспільности европейської, її розсадження зсередини. Незалежно від режіму, який у тій Росії панує — білий, червоний, царат чи комунізм — все одно.

Коли би порівнання між большевизмом і царатом робив якийсь нам сучасний історик; колиб **так** писав про царат хтось ретроспективно, щоби підтягнути його політику до політики большевизму, щоб довести згори уложену тезу про незмінність Росії — можна булоб говорити (хоч і неслушно) про тенденційність автора. Але тут маємо мертвого свідка, який большевизму не знав і навіть його приходу — вісімдесять літ тому — не предчував і предчувати не міг; той автор малює нам політику царату супроти Заходу буква в букву подібну до теперішньої політики супроти того самого Заходу — большевизму.

Мабуть найкращий доказ незмінности цілей тої політичної потвори, якій на імя Москва.

Наводимо цей приклад як зайвий показник нашим легковірним землякам. Багато з нас досі намагаються відріжняти Росію, російський нарід, від режіму, що в ній нібито без вини того народу панує. Так думають м. і. наші соціялісти, які вірять, що коли впаде большевизм, то з народом російським вони, а з ними й Україна, напевно вже добалакаються до чогось... Так думають гетьманці монархісти, які кажуть, що большевизм — це ярмо, накинуте мирному російському хліборобові кочовничою большевицькою клікою. Впаде вона — і той мирний російський хлібороб добалакається до чогось з таким самим мирним нашим хліборобом...

Нема омани гіршої від цієї. З одної сторони, як хтось казав, кождий нарід вартий того режіму, який зносить. А з другої: колиж нарешті побачимо ми це правдиве містерійне обличчя **не** месіяністичного, **не** імперіялістичного народу російського, з яким можна „балакати"?! Спершу еманацією того народу був царат, потім демократія (Керенський), потім большевизм. І всі були імперіялістичні супроти нас. Чи не значить це, що іншої, **не** месіяністичної, **не** імперіялістичної Росії взагалі нема і не може бути?

Росія ворожа Заходові, до якого нашою осілою культурою належимо ми разом з німцями, французами й англійцями. Який би режім у тій Росії не прийшов, не випустить він з рук тих кліщів, у яких тримає нашу скривавлену країну.

Нашим ворогом, коли прагнемо вільними бути, **є не** царат, **не** демократична республика російська, **не** большевизм, а **всі вони,** сама Росія, **сам нарід російський!** З **ним** мусимо боротись, його впливи, навіть культурні, мусимо в собі забивати, не дати їм просякнути в душу народу.

Коли ми вже це зрозуміємо раз назавше?

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

54

20.

Суд над Йонашем, що його одноголосно домагалися селяни, прийшлося приспішити. Безліч праці. На мойому столі стоси паперів. Очі горять від безсоння, права рука заклякла, а праве вухо оглухло від телефонних криків.

Такі милі обовязки, як їжа, відпочинок і сон не раз приходиться відкладати, або виконувати на ходу, в потязі, над своїм бюрком. День міняв ніч, ніч день. Лямповий ґніт цілими ночами жадібно ссав нафту, перо до нудоти напивалося чорнилом.

Судити злодіїв, бандитів і типів на подобу Йонаша, легко, але я вперто відхилявся від участи в тому суді. Це, звичайно, не помогло, бо з мого боку не міг довести поважних для уникнення обовязку причин.

З куснем жару, заміць чола, увійшов до кімнати, до тієї знаної здавна кімнати, де ще пахло нотарем, його вічно ваґітною жінкою, неспокійним з розчухраним волоссям писарем. Кілька дивовижних порядних чорнильних плям на помсті пророчисто свідчили про ті стихії, що ще недавно тут бушували.

Засідаємо. Вечір. Стіл, каламар, перо, паперові архи. По середині кімнати коптить зіпсута лямпа. Хтось голосно троєкратно чхає й це різко порушує напнуту тишу. Я неспокійно ходжу по кімнаті під вікнами й з власного досвіду розумію, якими сатанськими згуками видаються мої кроки для тих, що сидять під нами.

Нарешті й я сів. Сівши, заложив ногу на ногу й сильно похитнувся на стільці. Пальці мої вибубнювали по столі дику мельодію, або ломали судове перо, що його делікатно відняв від мене наш писар.

Всі питання зводилися: розстріляти, чи повісити. Нас пять. По довгій дебаті, що все зводилася до мадярської системи кари — шибениці, промовляю я. Промова та не відзначалася якимись юридичними мудрощами й була коротка. Доказував, що шибениця церемонія й гайнування часу. Найкраще — скромний розстріл. І то найліпше, тихо, без особливих криків, завтра раненько вивезти його за Репеґів і там на границі... коротко й ясно.

Всі не погоджувалися. Шкода тратити дорогоцінних набоїв. До того не буде задоволений народ, що хоче бачити, що є ще якась сила на землі, що й за їх кривди вміє карати. Це питання поважне, виховне й цим не слід легковажити.

Мої докази вичерпані. Голосування: 4—1. Голова комісії диктує, а перо писаря байдуже нотує висліди. Готується юридичний акт. Голова писаря смутно бовваніє над столом. Дужий і рішучий голос диктує присуд. Чоло моє поволі вкривається краплинками поту, що його витираю рукавом. Півгодина минула й обличчя писаря піднялося. Воно кругле, бліде й безвиразне. Прикликати засудженого. До цього часу його не потребували перед обличчям суду. Надто виразна його вина, надто згущене бажання помсти. Сідаємо знов за стіл.

Але в лямпі догоряє нафта й вона загрожує катастрофою. Питають, чи не мають свічки, але її не мають. Хтось озвався, що в нього дома є свічка. Добре. Післали додому. За той час лямпа встигнула допити останню каплю своєї поживи й кволий вогник ледь тримався обуґленого ґноту. Півтемно. Великі, кудлаті, підібні на кусні хмар, люди ворушилися в мороці. Прибіг сторож, світло піднялося, на стінах згусли тіні й сказав голос: — підписуйте, панове!

Всі підступають і підписують. Останній я. Беру перо, вмочаю, обертаю, знов вмочаю. Велика точка зазначила кінець мого прізвища.

Увели Йонаша. Зменшений, голова від тягару вгрузла між плечі. Руки здовшали й подібні на малпячі. На столі його присуд, а на присуді, ще горить свіжо „Дмитро Цокан".

Голова суду задає Йонашеві питання. Йонаш відповідає так, або ні. Він свідомий своїх вчинків, але до вини не признається. Він знає, що його присуд закінчений але чує себе щасливий, що гине за ті ідеали, що подиктовані йому найвищою волею — батьківщиною.

Кінець. Проситься всіх встати. Читається присуд.

„Надзвичайна военна комісія для боротьби з протинародніми й протидержавними елементами, іменем Української Народньої Республики, на свойому задіданню 10. січня 1919 року по спільній нараді в справі Миколи Йонаша, уродженого (— —), літ (— —), жонатого, віроісповідання католицького, обвинуваченого народнім судом у поповненню черги злочинів проти народу й Республики, що виявилися в безустанному сліпому переслідуванню нашого населення за мову, народність, перед війною, у масовому вішанню невинних селян при оголошенні війни, у шкідливій чинності проти народу від початку революції й у смерті вояка революційної армії, при виконуванню ним службових обовязків. Пристосовуючи до обвинуваченого закон обовязуючий на території Австро-Угорської монархії від року (— —) кодекс военний, параґраф (— —), уступ а, б, в; надзвичайна военна комісія абсолютною більшістю голосів постановляє лісничого Миколу Йонаша покарати карою смерти через повішення.

Присуд має бути виконаний дня 11. січня б. р. до години дванацятої.

Підписали: — голова, писар і члени.

Моє прізвище згучно пронеслося серед тиші. Йонаш байдужий. Після голова питає, що хоче ще сказати засуджений... Нічого.

— Яке маєте останнє бажання?

— Повідомити родину й віддати їй мої рештки.

— Родину уже повідомлено. Відвести!

Покидаючи будинок нотарського уряду, мені доручено писаний наказ, що варта над засудженим Йонашем покладається на мою особисту відповідальність, яко команданта Ясіня. Начальник варти підлягає моїм наказам. Приймаю до відома, роблю відповідні розпорядження й зовсім знесилений вертаюся на своє помешкання.

21.

Здивувався, що в кімнаті моїй світиться. Входжу й застаю Кіті!

— Панно Йонашівно! — викрикнув я. Яким чином? Хто вас сюди впустив?

Кіті спокійно, зігнута, у чорному, сидить на канапі в куті. Їй холодно й невигідно. Обличчя її не бачу. Чорна сіточка крепу заслонила його. У кімнаті півтемно й холодно. Підходжу до лямпи, збільшую світло й сідаю за бюрком. Кіті поволі зводиться та й іде до мене. Її рівна стрункa постать зупинилася в віддалі двох кроків від бюрка.

— Пане Цокан! — сказала вона й затялася. Деякий час тиша. У мене в голові гарячий туман. Не знаходжу слів, хоч розумію, що щось мушу сказати.

— Хто мене сюди впустив, питаєте? — починає Кіті. Її голос зовсім слабий, зневірений. Говорить через силу. — Хм... Хто мене сюди впустив? А я знаю. Ніхто. Хо-хо-хо! Боже мій! У мене нема сили й як дозволите сяду.

Я зірвався й швидко підставив їй стілець.

— Вибачте мені, дуже прошу. Я такий розтрачений і грубий.

(Дальше буде).

Зрозумів.

Лікар: Ну, пане Арвич, стосувалися ви до моєї ради? Денно три рази таблетку, попити чарочкою коняку?

Пацієнт: Так, пане докторе! Тільки — з таблетками залягаю на тиждень, а з коняком я вже тиждень наперед.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

АҐІТАЦІЯ ПРОТИ „ФОРЕНЕРІВ".

В лютім уряд стейту Каліфорнія заборонив вступ до стейту всім безробітним чужинцям, а тепер уряд стейту Колорадо робить те саме.

Замітне при тому, що аґітують за це з одного боку до фабрикантів, а з другого боку до робітників. Кажуть фабрикантам, що вони не будуть потребувати удержувати своїми податками „чужих" лінюхів, а робітникам, що „чужі робітники" не будуть збивати їх заплати.

Робітникам може здаватися, що вони щось зискають на обмеженню свободи руху „чужинців". Але чи не скропиться це обмеження свободи, як це все буває, якраз на робітниках, які свободи через своє матеріяльне незабезпечення найбільше потребують?

ЗВІДКИ УРЯДОВІ ВИСТУПИ ПРОТИ „ЧУЖИНЦІВ"?

Різкі виступи урядів у Каліфорнії й Колорадо проти ненатуралізованих горожан не є явищем, що впало з неба. Є це висліди довгої пропаґанди, що ведеться в Америці від довгого часу.

Постійну пропаґанду в цьому напрямі ведуть ґазети Вилієма Рандолфа Герста. Минулого тижня, наприклад, він подав у своїх ґазетах величезну статтю під наголовком: „Бороніть Америку! Це Ваш Дім!"

Стаття доказувала, що американці удержують безробітних чужинців, а тимчасом злочин в Америці це в більшости діло чужинців.

Представмо собі, яке враження викличе серед американців така стаття, коли її рознесе сотка Герстових ґазет.

ЯК РОБИТЬСЯ ПРОПАҐАНДУ.

Автор статті покликується на слова д-ра Клерета П. Армстронга, клінічного психольоґа суду домашніх відносин у Ню Йорку, що, мовляв, 58% людей у вязницях нюйорського стейту це люди, що родилися з чужинців (іміґрантів).

З цього має виходити, що іміґранти це небезпечна катеґорія населення, бо вона, розмножуючися, множить злочинців, себто злодіїв, убивників, обманців, тощо.

Можливо, що справді так і є, що у вязницях нюйорського стейту 58% це діти іміґрантів; але навіть якби так було, чи з цього виходить, що іміґранти дають більше злочинців як родовиті американці? Чи це, що з потомків іміґрантів вийшло 58% вязнів, уже виходить, що серед потомків іміґрантів є більше злочинців?

Чи кождий злочинець дістається до тюрми? Чи не лишається багато злочинців непокараних? А коли так, то котрим злочинцям лекше вирватися безкарно: чи дітям рождених американців, чи дітям іміґрантів?

Відомо, американська поліція не ідеальна, але перекупна. Кому лекше перекупити поліцію: родовитому американцеві, чи синові іміґранта?

Відомо, що американські суди не ідеальні, що в них часто джміль продреться, а муха увязне, що великий злочинець виходить без кари, а менший карається. Кому лекше вирватися з суду без кари: родовитому американцеві, чи чужинцеві? Та вже сама стаття ґазет Герста уряднює таку безкарність іміґрантові, а облекшує безкарність американцеві, бо вона виробляє почуття, що іміґрант природно мусить бути злочинцем.

ЯК ВИРОБЛЯЄТЬСЯ ЦЕ УПЕРЕДЖЕННЯ ПРОТИ ЧУЖИНЦІВ.

„Ви не потребуєте брати слів д-ра Армстронга або моїх", — каже автор статті. „Ви можете піти до котрогонебудь публичного суду, табору збиранців ягід або волоцюг. Чи це лиця тих, що скидали чай у бостонський залив?"

Назверх це виглядає дуже великодушно з боку автора статті не покликатися на свою думку, але покладатися на рішення самого читача. А-ле що може відповісти читач, прочитавши такі питання? Припустім, що він піде до суду й справді хотітиме сказати, чи це лиця тих, що скидали чай у бостонськім порті на передодні американської революції. Хто знає, як виглядали лиця тих, що скидали чай у бостонськім порті? Як він може відповісти на це питання? Відомо, що хто поважає тих, що скидали чай у бостонськім порті, той представляє, що ці люди були подібні до нього. Отже, як він англьо-саксонської крови, то він представляє собі бостонських героїв подібними до себе.

Але чи це правдива уява? Чи вона спирається на правду, на факти, чи на уяву, на почування?

ПРОПАҐАНДА ОБРАЗАМИ.

До цеї статті додано ще „картун", що зображає власне цю небезпеку, яку представляє чужинець для Америки.

На овиді американські доми, фабрика, школа й церква. Почерез них напис „Це наша власна Америка". Цій „нашій власній Америці" грозить повінь: чорні води зібралися й великі буруни грозять заваленням домові, фабриці, школі й церкві. Чорні води, як видно, це величезна маса людей, що з валізками й торбами йдуть нападати на Америку, на дім, фабрику, школу й церкву. Це не води, а, як там написано: „Повінь деструктивних чужинецьких ґалапасів!"

Що дає цей образ читачеві? Дає чувство ненависти до тої чорної „повени деструктивних чужинецьких ґалапасів", що грозять залляти американські доми, фабрики, церкви й школи, бо, поперше, кождий ненавидить усяке нищення; подруге, усякий ненавидить ґалапасів, що живуть з чужої праці; потрете, усякий американець ненавидить усякого, що загрожує його домові, себто родині, фабриці, себто праці й майну, та школі й церкві, себто культурі.

Та чи доказано цим образком, що чужинці, себто ненатуралізовані іміґранти, хочуть це все знищити, або що вони ґалапаси? Не доказано, бо також добре, як артист ці чорні води підписав „деструктивні чужинецькі ґалапаси", він міг підписати „родовиті американці", або „читачі ґазет Герста". Отже артист і ґазета з ним витворили масу ненависти до певної групи людей, зробивши їм тяжкі закиди, але нічим ці закиди не підтверджуючи.

ПРОМОВЛЯЄ ДО РОЗУМУ.

Стаття ґазет Герста звертається проти матеріяльної допомоги „чужинцям" в Америці.

„Така щедрість не є ані розумна, ані здорова, ані чесна, ані мудра".

А чи таке писання є розумне? Чи воно здорове? Чи воно чесне? Чи воно мудре?

Якби чужинці справді грозили чим Америці, відомо, треба би проти цеї загрози писати й перед нею остерігати. Але чи кидання голословних закидів, чи крик проти якоїсь групи людей це ґромадська робота, яку може вести шануюча себе преса?

В СПРАВІ ВИДАННЯ ТВОРІВ о. С. МУСІЙЧУКА

То тут то там стрічаємо в нашій українській пресі в Америці низку віршів, фейлетонів, статтей тощо зпід пера спосібних і талановитих наших одиниць, яких ми звичайно звемо поетами і письменниками.

Не багато таких людей ми маємо в Америці. А й ті, що пишуть, це люди, що працюють пером поза своєю буденною працею, з любови до свойого слова та свойого народу. Плати за це їм не даємо. Тай не думаємо про те, в яких обставинах вони живуть, чим займаються, чи мають прожиток і чи звертає їм хто бодай видатки за папір. Бо ми тільки читаємо їх цінні річи, любуємося ними, бо вони підбадьорюють нас на дусі. А часами подякуємо за них хіба словом. От і все. А чейже ці люди своїми писаними віршами-словами вливають у наші душі духовий корм, любов до всього, що своє, рідне: до свого народу і краю. Ці писання лучать нас духом з рідним краєм.

За це ми повинні старатися принаймні заінтересуватися тим, щоб ця праця не пропала марно, щоб це все написане і порозкидуване по часописах не потратилося, а збереглося у виданих нами книжках.

А треба нам знати, що ці люди пера не є багаті. І не можуть власним коштом ці своєї праці видавати. Тому є нашим громадянським обовязком про це подбати.

Не будемо говорити про всіх таких письменників, яких імена доводиться нам стрічати в пресі, а скажемо тут тільки про одного з таких, якого імя вже від двадцять пятьох літ відоме всім нам в Америці. Є це імя **о. Степана Мусійчука.** Він відомий як автор багатьох патріотичних віршів, поміщуваних по ріжних часописах, а головно в „Свободі". Крім цього написав о. Мусійчук дитячі штуки і драми, з яких одна „В боротьбі за волю" видана книжечкою і ґрана по всій Америці і Канаді. І ця драма вже на вичерпанню. Написав він також багато фейлетонів і статтей з нашого минулого чи того, що тепер переживаємо.

Вірші його навіяні любовю до рідної України і рідного народу. В них виливає автор горе народу, сумує над його недолею та радіє його успіхами. Він підносить у них народні маси до руху, до праці, до участи у визвольній боротьбі. Всі його твори якраз підходять до сучасного положення українського народу.

о. С. Мусійчук пише для всіх українців, бо всіх зарівно любить і бажав би бачити їх усіх в одній громаді-нації. Пише безсторонно. І, як відомо теж, під псевдонімом „Мусій Степанчук".

Ми переживаємо добу боротьби: „бути або не бути". Переживаємо хвилі ґрізні, де окупанти наші на рідній землі нащать наш нарід і його культурні здобутки. Ми бідні в одному, що не маємо свойого уряду і Влади-Держави. Але культурно ми багаті. Ми маємо людей, що не дають нам заспати, бо будять нас словом і пером.

Наша поневолена нація тому сто літ видала великого генія Шевченка, якого словами й ідеями ми живемо; опісля видала Франка, з якого духа печаттю ми боремося за краще завтра. Оттак і тепер поневолена нація видає далі як не геніїв то менших чи більших людей, що піддержують націю на дусі, й у цьому їх велика для нас заслуга.

Таким якраз письменникомпоетом являється в Америці о. Мусійчук. Він від молодости, ще з студентських часів, працює в краю по селах між молодіжю, основує Січи, читальні, драматичні кружки, і т. п., аж поки недоля не кинула його, як і всіх нас, зпід рідної стріхи, з ґімназії в Коломиї, сюди на чужину.

Приїхавши до Америки, він стає до праці в ріжних організаціях, основує Січи, провадить рідні школи, хори, драматичні кружки, орхестри, говорить по вічах, організує, секретарює, редаґує часопис „Січові Вісти", пише дописи, статті, вірші, фейлетони і т. п. Тепер він далі пише, звертаючи особливу увагу на піднесення молоді в Америці. Пише найбільше віршів під Листопадові, Шевченківські, державницькі й інші національні свята. Пише і вірші під Дні Матері, ювилеї організацій тощо. Пише, але ніхто ніколи навіть не подумає про — розходи почтові і т. п.

Сотки найкращих його віршів, уміщуваних уже в ріжних часописах, тратяться і може безслідно загинути. А кільки то в нього є ще ненадрукованого матеріялу! Поможім ці твори видати і пустити між нарід, хай він їх читає і набирає віри в нашу побіду, хай кріпне в силах, набирає підйому та свідомости національної, а цього тепер треба для дальших наших визвольних змагань.

Почин до повного видання творів згаданого автора зроблено в Пасейку. Тут створено такий видавничий комітет, як нижче підписаний. Та в самому Пасейку ми не можемо цього зробити. Знаючи, що згаданий автор працював в ріжних місцевостях Америки від Шікаґо аж до Ню Йорку, звертаємося до всього українського загалу, до всіх українських громад і організацій і товариств прийти нам з допомогою в збірці жертв на видання згаданих творів.

Жертви слати впрост до комітету в Пасейку на нижче подану адресу. Просимо також творити по інших місцевостях подібні комітети як наш і в порозумінні з нами зачати збірки. Таким способом ми зможемо видати повні твори не тільки о. Мусійчука, але й твори інших подібних письменників і поетів, що працюють тут на еміґрації.

Віримо, що цей наш заклик не буде голосом „вопіющого в пустині", а принесе добрий успіх для такої важної і корисної справи, як видання творів одного з наших письменників на еміґрації.

КОМІТЕТ:

Лесьо Сисин, Василь Сметана, Василь Роздільський, Степан Давидович, Іван Живіцький, Петро Мікула.

Адреса:
Лесьо Сисин,
47 Hope ave., Passaic, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Переслано через Обєднання:

Джемейка, Н. Й.—На місячних зборах бр. св. Юрія, від. 160 У. Н. Союзу, ухвалено з каси $15. — Переслав М. Костишин.

Бейон, Н. Дж. — Український Демократичний Горожанський Клюб переслав $10.-50. Зібрано на забаві, яка відбулася 18. квітня ц. р. На заклик предсідника клюбу зложили: В. Зімковський $3.-30; по $1: Н. Сеник і І. Бурбела; по 50 ц.: І. Гуль, Ю. Бойко, Г. Баглай, М. Пахолок, М. Росоловський, О. Лотоцький, П. Лахман, М. Боднар; по 25 ц.: М. Мельник, Н. Мельник, П. Задерецький, Ю. Телішевський. Решта дрібними. — Передав збірку Василь Зімковський.

Співаки.

— Чую, що твій концерт щось не вдався…

— Справді не було знаменито. Виною була глуха саля.

— А я гадаю, що тут винні слухачі, які не були глухі.

Зрадився.

— Не гнівайтеся; пане докторе, що я так трудила вас, щоб оглянути мого мужа.

— Нічого не шкодить, добродійко. Тут недалеко маю пацієнта й таким чином за одним замахом убю дві мухи.

Вибагливий льокатор.

— Пане господарю! Дах такий діравий, що дощ паде мені на голову в кімнаті. Скажіть, будь ласка, чи довго це буде продовжуватись?

— Що ви, пане, думаєте, що я астроном?!

В склепі.

— Я вчора купив десять помаранч, а ви запакували тільки сім.

— Так, пане професоре, бо три були зіпсовані.

Фредірко Філіпо.

АҐЕНТ Н 21

В департаменті контррозвідки на ке д' Орсей усі провідники цеї спеціяльної служби були дуже схвильовані. Телефон здзвонив раз у раз і приносив щораз нові і погані вістки з фронту. Часто викликував їх і міністер війни і жадав негайних заходів проти німецьких шпигунів, що були причиною їх невдач.

Кілька мужчин зібралися у тихій кімнаті на нараду. Був шеф і три його найкращі співробітники. Поміж ними був відомий аґент V.V. Він тихо й рішучо сказав:

— Я переконаний, що німецький шпигун К. В. 72 є причиною того усього. Я переслідую його вже два місяці і вірю, що він таки попаде в мої руки. Шефе, передайте мені цю справу.

— Роблю вас обережним у цьому випадку на ті небезпеки, які можуть вас зустрінути. Мусітимете поїхати навіть до Німеччини.

— Я готовий, шефе.

Аґент V.V. узявся розслідити цю справу.

На вивісці на дверях мешкання при вул. св. Мартина стояло: Д-р Альберт Дікро, лікар. Цей дім, що в ньому ординував д-р Дікро, був звичайніський, але охайний і зовсім підхожий для мешкання й праці лікаря.

Коло одинацятої години були вже тільки два пацієнти. Мужчина і жінка. Д-р Дікро зявився в дверях і сказав:

— Прошу, наступний.

Мужчина увійшов до кабінету. І коли двері були вже зачинені, він приступив до лікаря і сказав:

— Не дописують мені нерви, докторе. Сплю тільки тричі по три-чверти години на ніч.

Лікар уважно слухав, а потім сказав: Нічого страшного. Я запишу вам ліки, що їх ви будете приймати одну **четвертину** чотири рази на годину!

Пацієнт засміявся, а потім сказав уже по німецьки.

— Розумію вашу мову! Я радий, що можу познайомитися з вами, К. В. 72.

— Я теж радий пізнати вас, К. В. 11. — сказав лікар. Що нового приносите з Берліна?

К. В. 11. сів у вигідному фотелі і закурив папіроску:

— В Німеччині усе в порядку. Наш шеф, майор фон Б., хотів би довідатись, у котрому місці буде наступна французька офензива. Це є причина мого приїзду.

Лікар по надумі сказав:

— Добре, я це зроблю, але потребую грошей. А як ви властиво називаєтеся?

— Альфонсо Кастаґвара. Я є еспанський купець і маю такий пашпорт. Мешкаю в Мадриді. Властивого власника придержали „чогось" у Берліні. Тут маю чек на еспанську готівку вартости 150 тисяч франків. Мешкаю в готелі на Монмарт. Найдальше післязавтра прошу мені ці вісти передати.

Попрощалися і „пацієнт" вийшов.

Лікар узяв телефонічну слухавку і зажадав число Біржа 2438. За хвилину зголосився голос.

— Я сьогодня відвідаю пацієнта на одну годину скоріше, як звичайно.

Повісив слухавку й приняв останнього пацієнта. Пів години пізніше вийшов зі свого мешкання. На вулиці задержався і закурив папіроску, щоб могти приглянутися мужчині, що стояв оподалік. Цей незнайомий проходжувався сюди й туди по другій стороні вулиці. К. В. 72. раптово звернув у поперек вулиці й близько перейшов повз незнайомого. Очі німецького аґента гостро прошили його. Він пізнав; це був V.V., найліпший аґент контррозвідки; V.V. вже знайшов мешкання німецького шпигуна. Тепер треба бути обережним. Трамваєм поїхав до своєї пацієнтки.

Стара дама сиділа у фотелі й уважно слухала лікаря. Коли лікар скінчив, вона сказала:

— Добре, добре, пане докторе, ми все зробимо. Прошу зайти завтра в тій самій порі. А гроші ви принесли? Мені треба досить, інакше було би багацько перешкоди.

К.В. 72 витягнув чек, вручив його дамі й з великою пошаною поцілував її руку. Білу виплекану молоду руку. Два місяці працював він на приказ німецької тайної розвідки з цею жінкою.

Другого дня зявився точно К.В. 72. Вона сиділа, як звичайно, у фотелі. Але сьогодні її рука чогось дрожала, коли вона простягнула її зі словами:

— Тут маєте копії наступної офензиви! За чотири дні вони мусять бути на місці. — Була схвильована.

— Можу вам, помогти, я лікар.

Її очі заблистіли. Вона похилилась. І… він побачив чорні кучері зпід її перуки.

— Шановна пані, можете скинути перуку, ваші чорні кучері кращі. Вона скинула перуку, підібрала своє волосся, встала й сказала:

— Один момент. Заждіть.

К. В. 72 залишився сам. Стара жінка вернулась, але станула перед ним прекрасною й молодою… Він відразу її пізнав:

— Виж є… і не міг дальше договорити, бо вона закрила йому уста рукою.

К. В. 72 чувся дуже щасливий.

Другого дня віддав копії офензиви висланникові К. В. 11. Коли цей вийшов з кабінету, д-р Дікро думав уже про свій виїзд до Швеції разом зі „старою жінкою". Хотів відпочати після двоїлітньої праці…

Ненадійно хтось задзвонив. Д-р Дікро відчинив. Перед ним станув V. V.

— Прошу, ввійдіть — спокійно каже д-р Дікро. Ввійшли в кабінет. V. V. мовчав і стежив за лікарем. Д-р Дікро спитав холодно:

— Чим можу вам служити?

Поліцай витягнув револьвер і звернув його в сторону лікаря, готовий до стрілу.

— називаюсь V. V., а ви К. В. 72. Арештую вас в імені французької републики як німецького шпигуна.

К. В. 72 все ще стояв спокійно, потім вклонився і сказав:

— Я до ваших послуг. Ви виграли партію. Дозвольте взяти пальто.

V. V. кивнув головою.

Д-р Дікро, або К. В. 72, знімає своє чорне пальто з вішака й у тую мить блискавкою обертається, схопивше випрямлену руку з револьвером і обезброює французького аґента. Револьвер впав на землю, а за ним і аґент, влучно поцілений пястуком лікаря. Це все тревае кілька секунд. Лікар скоро вдягає пальто, відчиняє двері. — Перед **ним** стоять французькі аґенти.

Його арештували. Дня 3. січня 1917 року розстріляли.

Цього вечора заливалась гіркими сльозами „стара жінка".

Місяць пізніше здемаскували і розстріляли й цю приятельку доктора Дікро. Вона була славною Н. 21, німецькою шпигункою.

Переклав **(ар).**

В Етіопії.

— Ти де перебував, Мошку?

— Я був аж в Етіопії.

— І так скоро вернувся?

— Ну, бо мені зарахували амнестію.

Друкарський чортик.

В одній спортовій ґазеті читаємо:

„…Наша змагунка **повила світовий рекорд…**"

Урядовці.

Я вчора сказав нашому директорові кілька терпких слів.

— А що він на те?

— Не знаю вже, бо я пробудився…

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ІСТОН, ПА.

Протестаційне віче.

У неділю, дня 8. березня ц. р., відбулося у нас при участи цілої громади протестаційне віче. Проводив ним о. М. Колтуцький, а секретарював на ньому М. Підгайний. Касієром вибрано М. Колодруба. Відкриваючи віче, о. Колтуцький пояснив, що віче скликано в тій цили, щоб запротестувати проти гнету наших рідних братів на рідній землі та проти жорстокого варшавсько присуду на молодих українських хлопців і дівчат, котрим закидується вбиття польського міністра Перацького, хоч польський уряд сам признає, що правдивого виновника не спіймано. Супроти цього, що на підсудних вимушено зізнання через моральні і фізичні тортури, через які підсудні будуть упосліджені на ціле життя, а один, на імя Чорній, збожеволів та підсудним відмовлено зізнання в їх рідній мові, та не дано нагоди боронитись перед закидами, супроти цього, що вину підсудних доказувано документами сконфіскованими чеською поліцією, а правдивість котрих ані підсудні ані їх адвокати не мали нагоди доказати, що суд той несправедливий.

Другим бесідником був Тарас Цимбалістий, що недавно прибув зі старого краю, з села Шили, пов. Збараж. Молодий бесідник згадав, чим є для нас Польща. Наші села пригнетені страшними податками, які ми платимо на нашу загибіль. Наша крівавиця йде на польських міністрів, урядників, на військо, на польські школи, а наші українські школи нидіють. За Австрії їх було понад 4,000, а тепер остається коло 250. За наші гроші Польща оплачує польських учителів, поліцаїв, жандармів, тюрми одним словом, велику масу ріжних польських неробів, які жиють з крівавиці нашого селянина й робітника. Польща не вдоволяється тим, що нас гнобить і визискує і стягає з нас останню сорочку, а ще й каже сторожити того, що нагарбала від нас. Згадав за міністра Перацького, за пацифікацію, за економічний, політичний та фізичний гнет. Згадав, що Польща зносить спортові орґанізації, розвязує просвітні встанови, замикає кооперативи, віддалює зі служби українських учителів і урядників, а навіть фабричних робітників. Згадав за Басарабову, яка згинула мученичою смертю в ляцькій тюрмі; за Біласа і Данилишина і за варшавський процес, за знущання над молодими українськими революціонерами, котрих держали закованих по півтора року в кайданах.

Прочитано резолюції, котрі принято одноголосно. Резолюції вислано до Вашинґтону, до Ліґи Націй, до Франції й Анґлії. Заряджено збірку. Жертвували по $1: о. М. Колтуцький, В. Романків, М. Підгайний, М. Колодруб, Ф. Саґатий, М. Корецький, Т. Цимбалістий, В. Боднарський, М. Ружила, І. Вересюк; по 25 ц.: Т. Лобоцький, Д. Вересюк, С. Терлецький, А. Потопа; В. Литвин 25 ц. —Разом $12.25; дрібними датками $3.38. Разом приходу було $15.63. Розхід виносив 63 ц., остається $15, котрі вислано до Обеднання.

Микола Підгайний.

—о—

БЛЕКСТОН, МАСС.

Матимемо свій Народній Дім.

На полудневім сході стейту Месечусетс, а на північнім заході стейту Ровд Айленд лежить мале містечко Блекстон, Масс. Живе в нім яких 5,000 мешканців. Подавляючу більшість творять айриші й вони є „панами ситуації". Тому і вся адміністрація в їхніх руках. Живуть в тім містечку і наші українці. Та є їх заледви яких 30 родин. В містечку нема ніякого промислу, тому й нема заможніших українських робітників. Майже всі живуть з праці рук, а варстат праці знаходять у сусіднім місті Вунсакет, Р. Ай. Там і належать до парохії та до українських товариств. Професійних людей між старшими нема. Зате молодь пнеться вгору і не уступає айришам. Має вона національне почуття до всього, що українське, а те почуття виробило те, що наші родини (крім кількох) є членами У. Н. Союзу (Тов. Запорозька Січ, від. 206 і Тов. Івана Франка, від. 241), як теж і інших наших орґанізацій. Є теж і Ситезенський Клюб, до якого належать старші й молодші. І думаю, що вже недалекий той час, що будуть тут числитися з нами як з політичною силою.

Нема в нас багатирів, але люди жертволюбні. Поносять усі народні тягарі разом з нашими громадянами з Вунсакет. А крім того переводять ще збірку на свій Український Народній Дім в Блекстон, Масс. На ту ціль зібрано з ріжних імпрез кілька тисяч долярів. І треба зазначити, що до цеї збірки багато причинились українці з Вунсакет і околиць, бо ми тут усі жиемо як одна родина.

Нам треба У. Н. Дому, щоб задержати український характер нашої громади. Треба гарного місця, в якім можна гуртувати нашу молодь, в якім вона могла управляти теж і спорт. Через брак таких місць ми вже втратили в Америці дуже багато молоді. Ратуймо тепер ще ті сотки тисяч молодих, що підростають, щоб молодечий департмент нашого Союзу не світив пусткою.

Вкоротці відбудуться перші основні збори У. Н. Дому в Блекстон, Масс. Просимо слідкувати за цим в часописі між оголошеннями. І просимо усіх з околиці, хто дорожить цею справою, на ці збори прибути і допомогти нам довершити добре діло.

Василь Бурак.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На У. Н. Дім у Підсоснові, повіт Бібрка.

Попередно було оголошено $360. З балю $31.43. З коляди $87.50. Жертвували по $5: Г. Гураль, Т. Зілінський, Т. Тичинський; А. Андрусевич $3, Г. Штоґрин $2, С. Головатий $1. Разом $499.93. Розхід $9.74. Загальний прихід $490.19.

Симпатиків цеї доброї справи просимо слати дальші жертви на адресу голови: Олекса Бучко, 225 E. 7th St., New York City.

Коляду зложили: по $2: А. Конюх, Д. Ґураль, А. Сосяк, І. і А. Сеньків, Г. Мирон, О. і К. Бучко, І. і М. Риклінський, І. Брездень, Д. А. Ґураль, К. і А. Голодняк, А. А. Кушнір; по $1: І. Дикий, В. Степан, Г. Гуль, К. Ґазда, Г. і Ю. Крат, А. Савіцький, С. Баляс, І. Чорній, Д. Ґула й І. Гузар, Й. Тиран, М. Костирка, Ю. Ярема, М. Ґлінський, О. Перій, Д. Конюх, П. Задорецький, М. Ковбаснюк, І. Редчук, М. Сурмач, Н. Ґула, С. Валентій, О. Семусь, І. Ґолембйовський, С. Сікора, М. Новак, П. Фариник, М. Чарник, Г. Борбуляк, П. Забава, о. А. Лотович, П. Яблонський, С. Соманський, Д. Кметь, Н. Корчинський, Ф. Нечипорук, Я. Харкавий, А. Гаколець, І. Курочка, П. Хохоляк, П. Карпик, Т. Андрієвич, С. Франко, Е. Мельник, В. Брездель, А. Франко, М. Калис, Д. Біловус, С. Галюта, У. Колодій, І. Штоґрин; по 50 ц.: Й. Савка, І. Куровський, Д. Біловус (Гната), П. Толопка, В. Чинька, І. Мілер, Н. Котик, В. Савіцький, М. Василишин, І. Семон, Н. Дракон, Д. Дищук, І. Юзьвак, М. Петрик, М. Федорак, А. Харкавий, П. Яцишин, Д. Тихий, С. Глушко, А. Яцейка, Ф. Фармейло, Т. Колеба, М. Данилюк, В. Підгаєцький, О. Баляс, І. Сеньків, Н. Ягодзінська; по 25 ц.: К. Тенрин, Б. Купер, П. Кузьма; У. Д. К. Бруклин, 40 ц.; С. Алберта 75 ц. Решта дрібними.

Михайло Новак, секр.

ПРИМХИ ПИСЬМЕННИКІВ.

Крім поетів і письменників, які живуть зовсім нормальним життям, є дуже багато письменників, які потребують до творення якогось зовнішнього зворушення, що часто починається доволі комічно.

Славний французький фільософ і письменник 18-го століття, Вольтер, як писав траґедію із староримського життя „Катиліна", все надягав римську тоґу та проходжувався в парку свого замку Ферне та з живими жестами і сильним голосом деклямував свої вірші. Колиж з нього сміявся його огородник, образився та зараз відправив його. Фільософ Дідро (†1784), як писав вимахував руками та ногами, сопів і бігав по кімнаті, кидав своєю перукою вгору, ловив її і при цьому викрикав слова без усякого звязку. Поет Броль мав спеціяльний одяг для кожного роду поезій. Поет Пікар писав поезії лише в ліжку: А що драматурґ Шарль Етієн! Коли чув, що до нього приходить муза, біг до дому, виганяв жінку, діти та службу, замикав на ключ усі двері, зачинював віконниці та як довкола нього розгостилася тиша й сумерк, починав творити вірші. У Лесажа виявлялася здібність до писання відповідно до сонця. Міг писати лише тоді, коли світило сонце. Маляр Жіроде (†1824) навпаки—працював лише в ночі. Коли дістав фантазію, вискакував із ліжка, засвічував в ателе всі світла, брав на голову ширококрисий капелюх і починав малювати. Поет Джоні мав інший звичай: хоч знав напамять майже всіх французьких поетів, не міг собі затямити своїх власних поезій та не хотів ніколи вірити, що він є їх автором, якщо їх чув коли.

На концерті.

Один молодий чоловік на концерті одного співака легко посвистує собі. Сидячий за ним старший добродій з пересердя крикнув:

— А то худоба!

Молодий чоловік відвертається із запитом:

— Чи це під моєю адресою?

— Ні, під адресою тамтого співака, бо перешкаджає мені вас слухати.

УВАГА! —:-— УВАГА!
СКРЕНТОН, ПА.

Тимчасовий Комітет, вибраний на нарадах представників від товариств зі Скрентону, Тейлору і Олифанту, прохає своїх представників на нараду в справі влаштування в нашому повіті великого громадського ВІЧА.

Наради відбудуться в домівці Українського Прогресивного Клюбу при 514-16 Ешет улиці, в четвер, 23-го квітня, година 7-ма вечером.

За Тимчасовий Комітет: Дмитро Стадницький, голова (представник церковної громади — Скрентон); Іван Потіль, секретар (урядник Українського Прогресивного Клюбу); Йосиф Сенюк, (Українська Громада, Тейлор); Володимир Крайківський, (Український Горожанський Клюб, Тейлор); Демко Хомин, (Український Проґресивний Клюб, Олифант). 93

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (147)

Тарзан вправляв своїх вояків воювати відділами й одинцем. Сильних лучників він навчив штук із стрілянням з лука, яких він навчивсь у пралісах. Тимчасом Томі Велш орґанізував відділ піхоти з рушницями, забраними від бандитів.

Томі взяв собі Джерія Джовнса на свого поручника, хоча вчений мав дуже кепську славу як стрілець. „Бачите", поясняв Томі, „як стріляєте на одного чоловіка, ціляйте на другого. Тоді може поцілите того, котрого ви хочете".

Приготування тревали кілька днів, аж одного дня бігун вбіг раненько до шатра Тарзана й доніс: „Можна догадуватися, що ворог хоче зробити в своєї твердині випад на нас. Велика битва, о Іскандре, недалеко".

Могутній голос Тарзана залунав закликом до бою. Відразу відозвалися труби. Капітани кричали до своїх вояків. Задзвеніла зброя. Так, Тарзан, пан пущі, змобілізував полки олександріян до бою.